

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

52-2

Brno 2011

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 52

Volume 52

Číslo 2

Issue 2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkey, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Olga Lečbychová, Marián Mazuch,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce

Adresa redakce

Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk

Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 806/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2011

Náklad 450 kusů

Časopis je na seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2011 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Středověk a novověk

Middle Ages and Modern Times

Mittelalter und Neuzeit

BEDŘICHOV U OSKAVY (OKR. ŠUMPERK)

Zřícenina hradu Rabštejn. Vrcholný středověk. Ojedinelé nálezy. Povrchový průzkum.

Středověký hrad Rabštejn ležící asi 2 km S obce na horském hřbetu na údolím říčky Oskavy byl založen nejspíše na přelomu 13. a 14. století neznámým zakladatelem. Poprvé je zmíněn v pramenech roku 1318, kdy jej olomoucký biskup Konrád postoupil Janu Lucemburskému poté, co jej dobyl na stoupencích Jindřicha z Lipé. Po smrti byl hrad pánům z Lipé navrácen a ti jej nakonec prodávají roku 1355 markraběti Janovi (Plaček 2001, 525). Celé rabštejnské panství je poprvé zastaveno roku 1398 Pročkovi z Vildenberka a po něm následovali další zástavní držitelé (Karel 2004; 2005; 2006). K rozšíření hradu o jižní předhradí dochází v druhé polovině 15. století za panování Jindřicha z Jenštejna. V průběhu česko-uherských válek byl zástavním držitelem Jiří Tunkl z Brnička, stoupenec Jiřího z Poděbrad, který z hradu podnikal výpady proti spojencům Matyáše Korvína. Nakonec byl Rabštejn uherským vojskem dobyt roku 1483. Následně dochází k jeho obnově, ale někdy v letech 1520–1530 za Petra z Žerotína je odlehlý hrad nahrazen mnohem pohodlnějším a dosažitelnějším sídlem v Janovicích u Rýmařova. Na hradě ještě sídlili někteří úředníci a hajný. K využití fortifikace dochází opět v dobách třicetileté války, během níž jsou nejprve císařští vytlačeni Švédy a o rok později Švédové zase z hradu ustupují. Hrad byl naposled využíván v dobách tureckého ohrožení. Byl definitivně opuštěn a zpustl v závěru 17. století (Plaček 2001, 523).

V místech hradního jádra našel autor příspěvku početný soubor keramiky, čítající jedenáct kusů. V souboru se vyskytuje část dna z režného materiálu a cihlového oboustranného výpalu, ucho džbánů, dva fragmenty okrajů z hrnců a tři nezdobené výdutě. Ze čtyř fragmentů kachlů je jeden exemplář zlomek čelní vyhřívací stěny, na které se nachází vegetativní motiv, a tři kusy pláští ů. Veškerou keramiku můžeme klást do 15.–17. století. Nové nálezy tak rozšiřují nečetné nasbírané kolekce archeologických nálezů z lokality (Schenk 2005, 277; Vašíček 2007, 42–43) převážně z tohoto časového období.

Lukáš Hlubek

Literatura

Karel, J. 2004: Zástavní držitelé rabštejnského panství od konce 14. století do poloviny 15. století. *Střední Morava* 20, 92–101.

Karel, J. 2005: Zástavní držitelé rabštejnského panství v druhé polovině 15. století. *Střední Morava* 21, 88–104.

Karel, J. 2006: Zástavní držitelé rabštejnského panství od počátku do poloviny 16. století. *Střední Morava* 22, 74–92.

Plaček, M. 2001: *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha.

Schenk, Z. 2005: Bedřichov (okr. Šumperk), Středověk a novověk. *Přehled výzkumů* 46, 277.

Vašíček, A. 2007: Klíč z Rabštejna. *Severní Morava* 93, 42–43.

Resumé

Bedřichov u Oskavy (Šumperk dist.). A few fragments of pottery, which can be dated in 15th–17th century, were found in the area of the castle Rabštejn.

BÍLAVSKO (OKR. KROMĚŘÍŽ)

Kostel sv. Bartoloměje, p. č. 5. Raný středověk, vrcholný středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

V souvislosti se stavebními pracemi v rámci investiční akce Venkovní úpravy na kostele sv. Bartoloměje v Bílavsku byl v měsících červnu a červenci 2010 proveden záchranný archeologický výzkum formou dohledu nad výkopovými pracemi, který uskutečnili pracovníci Archaia Olomouc. Obec Bílavsko se nachází asi 2,5 km JZ od Bystřice pod Hostýnem. Kostel sv. Bartoloměje je situován při JZ okraji obce Bílavsko. Stavba je situována na SZ orientovaném svahu, který klesá od zalesněného návrší Chlumu.

Nejstarší zmínka o obci a existenci farního kostela je spojena s rokem 1364. Z pohledu středověké archeologie je na katastru obce nejdůležitější přítomnost hradu Chlum, situovaného v místě stejnojmenného hřbetu. Výsledkům zjišťovacího výzkumu a odbornému zpracování této lokality se věnoval J. Kohoutek (1995, 35–37).

V případě samotného kostela sv. Bartoloměje se jedná o přibližně orientovanou podélnou jednodílnou stavbu s projmutě odsazeným půlkruhovým presbyteriem. K S straně presbyteria přiléhá čtyřboká sakristie. Samotná loď kostela je obdélného půdorysu. Západní průčelí kostela tvoří hranolová věž. Vstupní prostor je tvořen valeně podklenutým podvěžím. Kněžiště je zaklenutou plackou mezi pasy a konchou. V Z části lodi je situována hudební kruchta, která je podklenuta plackami mezi pasy. Z vnější strany závěru presbyteria jsou patrné dva druhotně osazené architektonické články. V prvním případě jde o kon-